

## Tresors i troballes monetàries XXXII

**Nota aclaridora:** en la passada sèrie d'aportacions a aquesta secció, es va esmunyir un error ja que les donàrem com a AN-89 i AN-90, quan els pertanyia d'ésser les AN-90 i AN-91. És per aquesta raó que reprendrem ara la numeració esmenant aquell error i començant amb la AN-92. Agraïm a l'amic i consoci Vicent Fortea d'haver-nos advertit d'aquest error.

### **TRESOR DE LA FRANJA** (addenda)

*MIQUEL DE CRUSAFONT\**  
*OMAR SANCHO\*\**

**Nota:** Quan ja teníem redactat el text del Tresor de la Franja (AN-91, encara que consta com a AN-90, publicat a Acta Numismàtica 46, p. 244-258), l'amic Omar Sancho, d'Àureo-Calicó, ens va fer arribar noves dades del grup dels mitjos croats presents en el conjunt i que ja no vàrem poder incorporar. En publiquem ara les dades i els resultats, cosa que ens permet d'afegir una anàlisi més detallada d'aquest interessant sector.

**Núm.:** AN-91 (addenda).

### **Les peces de mig croat de Barcelona presents a la troballa**

Els volums de les peces de cada any és petit per a poder extreure'n dades estadístiques sòlides, però ens permet una primera aproximació. Si tabulem les dades metrològiques, obtenim la taula VII.

\* Doctor en Història. President de la SCEN.

\*\* Investigador numismàtic.

TAULA VII

| any  | nombre | pes mitjà | pesos extrems | interval |
|------|--------|-----------|---------------|----------|
| 1611 | 25     | 1,419     | 1,13 – 1,75   | 0,62     |
| 1612 | 24     | 1,445     | 1,28 – 1,66   | 0,38     |
| 1613 | 15     | 1,495     | 1,22 – 1,78   | 0,56     |
| 1618 | 6      | 1,508     | 1,41 – 1,60   | 0,19     |
| 1619 | 4      | 1,595     | 1,55 – 1,66   | 0,11     |
| 1630 | 6      | 1,488     | 1,26 – 1,69   | 0,43     |
| 1632 | 1      | 1,44      | -             | -        |
| 1633 | 1      | 1,46      | -             | -        |

Si tabulem ara el nombre de pesos per intervals, obtenim la taula VIII.

TAULA VIII

|           | 1611 | 1612 | 1613 / 1618 | 1619 / 1630 |
|-----------|------|------|-------------|-------------|
| 1,11-1,20 | 3    | -    | -           | -           |
| 1,21-1,30 | 6    | 1    | 1           | -           |
| 1,31-1,40 | 6    | 7    | 4           | -           |
| 1,41-1,50 | 4    | 10   | 2           | 4           |
| 1,51-1,60 | 5    | 5    | 5           | 2           |
| 1,61-1,70 | 1    | -    | 2           | -           |
| 1,71-1,80 | 1    | -    | 1           | -           |

La primera taula ens diu que els pesos mitjans es troben lluny de la talla de 72 peces el marc, que era la que legalment s'havia d'aplicar. En l'etapa 1611-1613, la talla es mou entre 79 i 82, sembla millorar en l'etapa 1630/1632, en què es situa a 77-78, i empitjora novament l'any 1630, per bé que no tant com al principi, ja que es situa vers 79. L'increment de la talla, amb la corresponent pèrdua de pes de la primera etapa, es pot explicar per l'operació de recollida i sanejament del circulant de moneda de plata que es féu a càrrec de la ciutat de Barcelona i que degué resultar molt onerosa. La ciutat assajà, doncs, de minvar les càrregues abaixant el pes de les monedes que va fabricar amb el producte de la refosa del numerari de baixa qualitat que havia recollit. Nosaltres ja havíem avançat que, malgrat que la ciutat havia arribat a obtenir l'autorització per a batre a talla 80, l'aplicació patí avenços i retrocessos i que no es va consolidar la rebaixa fins al 1636, cosa que sembla concordar amb l'ús de la testa tradicional emprada des dels temps de Felip I o de la testa ja amb bust que es consolidarà des del 1636, però que aquesta testa amb bust ja s'havia fet present en l'emissió dels mitjos croats dels anys 1611-1613, de manera que potser també s'havia aplicat el pes baix en els divisors, des del primer moment. Les dades actuals semblen abonar aquesta hipòtesi.

Amb les dades de la primera i segona taula, podem observar que, al principi, hi ha una forta dispersió de pesos, especialment a l'any 1611, que millora notablement l'any 1612 i especialment els anys 1618 i 1619, i que torna a empitjorar, però no tant com el 1611, l'any 1630. Si féssim els histogrames, veuríem que el repartiment de pesos és força irregular en alguns anys com el 1611 o el 1613, sens una moda prou definida. Cal tenir present que l'any 1611 s'havia posat per primera vegada en marxa el molí d'encunyació, un mètode que actua per laminació i que fa difícil l'ajustatge dels gruixos i, per tant, dels pesos. El primer any, doncs, la variabilitat d'aquests pesos és prou gran, de manera que la diferència entre els pesos extrems arriba a 0,62, gairebé la meitat del pes mitjà. Amb més experiència, sembla que això va millorant en els anys següents, tot i que amb la represa del 1630 sembla tornar a empitjorar. Al nostre entendre, la causa de tot plegat es deu, doncs, a causes tècniques i de manca d'experiència en la fabricació.

Pel que fa a les llegendes, es mantenen prou regulars, amb petits canvis en la puntuació i només dues variants important, un BARCINO CIVITS (manca la A) en un mig croat del 1613 de 1,38 g de pes, i el conegut canvi de llegendes d'anvers a revers en un mig croat del 1612 d'1,54 g.

Malgrat la petitesa de la mostra, Omar ha observat també enllaços d'encunys en els mitjos croats dels tres primers anys, però són massa pocs per a poder arribar a una estimació, per aquesta via, dels volums d'encunyació.

En qualsevol cas, es fa evident que la recopilació de totes les dades permet avançar més en l'estudi.

## TROBALLA D'IFAC (CALP, ALACANT)

*MIQUEL SÁNCHEZ I SIGNES\*, JOAQUÍN PINA MIRA\*\*  
JOSÉ-LUÍS MENÉNDEZ FUEYO\*\*\**

**Núm.:** AN-92.

**Lloc:** Poble Medieval d'Ifac (Calp, Alacant).

**Composició:** Troballa acumulativa pendent d'estudi amb:

- Algunes monedes romanes.
- Unes 40 peces, essencialment billó, de Barcelona i València (2010).
- Un croat de Barcelona d'Alfons III.
- 1 diner comtal urgellès, que és el que ara es comenta.

\* Arqueòleg. Responsable tècnic del "Projecte Ifac".

\*\* Arqueòleg. Director tècnic del "Projecte Ifac".

\*\*\* Museu Arqueològic d'Alacant (MARQ). Director del "Projecte Ifac".